

En dansk-italiensk videnskabelig forbindelse:

Bernardino Biondelli og Carl Christian Rafn

af Dr. Bruno Berni

Hvis man går 'på jagt' i Det kongelige Biblioteks samlinger, er der ofte mulighed for sære fund, især i Håndskriftafdelingen. Når man interesserer sig for personlige forbindelser og kulturelle forhold mellem forskellige lande - Italien-Danmark i mit tilfælde - finder man i brevregistranten en rigdom af besynderligt materiale: breve fra og til ministre og skuespillere, videnskabsmænd og forfattere, en art korrespondance, som man i almindelighed ikke kender, forbindelser der er blevet til i epoker, hvor postvæsenet åbenbart aldrig strejkede. Og man føler at netop dér, i de gulnede blade, ligger oprindelsen til de mange bøger, som vi i bibliotekets andre afdelinger kan slå op i katalogerne.

Edvard Collins fortegnelse over anonyme og pseudonymer i Det kongelige Bibliotek anfører et lille værk på italiensk *Scoperta dell'America fatta nel secolo X da alcuni scandinavi*, hvor forfatternavnet, Bernardino Biondelli, ikke er trykt på titelbladet, men kun findes "ved Bogens Slutning", et tilfælde, som Edvard Collin havde forudset i sit forord. Biblioteket ejer værket i hele to eksemplarer, der trods forskellig katalogisering åbenbart er to særtryk af en artikel fra samme tidsskrift *Rivista Europea*, Milano 1839. Hvad har nu denne lille artikel - på knap tyve sider - med Danmark at gøre? Titlen lover et interessant emne: "Skandinavernes opdagelse af Amerika i det 10. århundrede". En nærmere undersøgelse - d.v.s. en hurtig gennemlæsning - afslører artiklen som en anmeldelse af *Antiquitates Americanæ*, udgivet af Carl Christian Rafn i København et par år forinden for *Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab*. Bogen var kendt i lærde kredse uden for Danmark, og forfatteren selv var i kontakt med mange udenlandske kolleger. Dette kaster nyt lys over Biondellis artikel og rejser spørgsmålet om, hvordan han var kommet til at anmelde bogen, og hvor dybt hans forhold til Danmark var.

MEMORIA
SULLA SCOPERTA
DELL' AMERICA
NEL SECOLO DECIMO

DETTATA IN LINGUA DANESE

DA

CARLO CRISTIANO RAFN

E TRADOTTA

DA JACOPO GRÄBERG DA HEMSÖ

PISA

PIRELLA GÖTTSCHE LOWE

1839.

Bernardo Biondelli, født 1804, var sprogforsker og beskæftigede sig også med amerikanske sprog - han udsendte blandt meget andet en *Glossarium Azteco-Latinum* (1866) - med sammenlignende sprogvidenskab og senere med arkæologi og numismatik. Fra 1839 boede han i Milano, hvor han virkede som ivrig medarbejder ved forskellige tidsskrifter. Han skrev værker om lingvistik, blev professor i arkæologi, begyndte senere at fordybe sig i numismatikken og blev medarbejder ved Gabinetto Numismatico Braidense i Milano, hvor han døde i 1886. En kultiveret og nysgerrig mand, men hvordan kom han egentlig til at beskæftige sig med Danmark? Her kan hans biografi i *Dizionario biografico degli italiani* ikke hjælpe, og man må forsøge sig på egen hånd.

Ved en eftersøgning af hans eventuelle spor i Danmark finder man i Det kongelige Biblioteks brevregistrant et brev fra ham til den ovennævnte Carl Christian Rafn (Ny Kgl. Saml. 1599 I.2. 2°) og tre til Ludvig Müller (Ny Kgl. Saml. 3748.7 4°). Det enkelte brev til Rafn er skrevet på fransk og dateret 27. september 1838. Deri takker Biondelli sin danske kollega for tilsendelsen af nogle "interéssants ouvrages" samt subskriptionsblanketten til *Antiquitates Americanæ*. Blanketten er bevaret, udfyldt med to navne: Biondelli og Laurent de Cardenas. Brevet forklarer også, at forbindelsen er skabt ved hjælp af Hans Christian Rask og Jakob Gråberg. Den første, Rasmus Kristians halvbroder, havde udgivet hans *Samlede Afhandlinger* efter broderens død i 1832. Til ham havde Biondelli henvendt sig i sin "impatience de voir les précieux travaux de l'immortal décédé". Han var nemlig en af de forholdsvis få videnskabsmænd uden for Norden, der på det tidspunkt vurderede Rasmus Rasks værker højt.

Jakob Gråberg, født i Sverige 1776, boede i Italien fra 1796 - med undtagelse af nogle år, som han havde tilbragt i Tanger og Tripolis - var først svensk vicekonsul i Genua og senere bibliotekar ved Biblioteca Palatina i Firenze, hvor han døde i 1847. En slags lærd eventyrer, medlem af bl.a. Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab. En del breve til Rafn oplyser, at han virkede som Selskabets agent i Italien og sørgede for den økonomiske side af forbindelserne. I det omtalte brev erfarer vi, at Biondelli havde udbetalt ham "21 francs" for nogle bøger, som han havde modtaget. Samme procedure kunne han følge, hvis Rafn ville være så venlig at sende ham de to bestilte eksemplarer af *Antiquitates Americanæ* og et tredje eksemplar til rådighed hvis han fandt flere subskribenter, samt en god svensk-latin eller svensk-tysk-dansk ordbog.

Denne sidste omstændighed lader formode, at der var yderligere kontakter mellem Biondelli og Rafn. Forbindelsen var skabt, og intet tyder på, at de to videnskabsmænd aldrig mere var i kontakt, men her kan brevregistranten

Bernardino Biondelli (1804-1886), sprogforsker, professor.

ikke mere hjælpe. En dybere undersøgelse i bibliotekets samlinger viser, at der blandt Rafns papirer findes et helt læg angående Italien (Ny Kgl. Saml. 1599.IV.2. G folio), der indeholder en del uregistrerede breve fra italienske personligheder til Rafn og udkast af Rafns svar. Mange breve vedrører hans forbindelse til diverse videnskabelige selskaber i Italien og udnævnelse af italienske medlemmer til Oldskriftselskabet. Medlem af Selskabet blev Savoy-kongen Carl Albert - hvis plads senere blev overtaget af Viktor Emanuel II -, storhertug Leopold II af Toscana og hertug Carl af Lucca. Den slags udnævnelser var ofte kun en æresbevisning, men lægget fortjener i det hele taget, ligesom resten af Rafns korrespondance, en dybere undersøgelse.

I det nævnte læg bevares, som forudset, også breve fra Biondelli til Rafn, seks i alt og alle på fransk, med undtagelse af et enkelt på tysk, samt ni koncepter til Rafns svar. Brevene beviser, at forbindelsen mellem Biondelli og Rafn ikke ophørte i 1838 men fortsatte, dog uregelmæssigt, i 26 år, helt til Rafns død i 1864. Bortset fra et enkelt, dateret 23. september 1854, findes der vistnok ingen breve fra Biondelli fra de nitten år mellem 1839 og 1858, men det lange tomme tidsrum skyldes, i modsætning til det større antal breve fra årene 1858-64, muligvis ikke mangel på korrespondance. Ved hjælp af den senere brevveksling kan det delvis bevises, at ikke alle breve er bevaret. Biondellis brev fra 25. januar 1863, omtalt i Rafns brev fra 12.

Carl Christian Rafn (1795-1864), historiker, konferensråd, medstifter af Det kgl. Nordiske Oldskriftselskab og medlem af en lang række udenlandske lærde selskaber.

februar 1864, findes f.eks. ikke, og der findes heller ikke svar på nogle af Rafns koncepter fra før 1858. En fuldstændig oversigt over korrespondancen kan altså kun tænkes ved hjælp af Biondellis papirer, hvis katalog findes i Biblioteca Ambrosiana i Milano (Carte Biondelli).

Brevenes indhold lader formode, at en vis brevveksling fandt sted i hvert fald omkring 1854. Det eneste brev fra 1854 er skrevet efter Rafns rejse i Italien, en rejse som sikkert havde krævet en planlægning ved hjælp af den italienske kollega. Rafn, der rejste sammen med sin datter Dagmar, havde opholdt sig et stykke tid hos Biondelli både i Milano og ved Comosøen, og denne omstændighed bliver ofte omtalt fra begge sider i den senere korrespondance. Formålet med rejsen var bl.a. at undersøge og fortolke en runeinskription i Venedig, og hans *Runeindskrift i Piræus* (1856) blev kendt i Italien, som bevist af de to italienske anmeldelser, som Benedict Grøndal citerer i sin lille samling af Rafns breve. Men mere berømmelse fik han sikkert med en italiensk oversættelse af forordet til *Antiquitates Americanæ*, udgivet af Jakob Gråberg kort efter Biondellis omtalte anmeldelse. I løbet af få år blev forordet oversat til mange sprog og udgivet som selvstændigt værk, også på dansk.

Antiquitates Americanæ må altså i sin tid have været kendt i Italien, i hvert fald i visse kredse. Værket er citeret i greve Francesco Erizzo Mini-

scalchis bog *Le scoperte artiche* (1855). I bogens tredje kapitel - Scoperte degli scandinavi - omtaler Miniscalchi skandinavernes (vikingernes) opdagelsesrejser, og Rafns værk er en ofte citeret kilde. I det omtalte læg findes der for øvrigt et enkelt brev fra Rafn til Miniscalchi, dateret 17. juli 1854. I brevet beklager Rafn, at han ikke under opholdet i Italien har kunnet tage imod grevens indbydelse til familieslottet ved Gardasøen. Men han har opholdt sig hos Miniscalchi i Verona, og i Venedig har greven vist ham, hos sin litograf, nogle kort, der skulle trykkes i *Le scoperte artiche*.

Den senere korrespondance mellem Rafn og Biondelli - de breve, der stammer fra årene 1858-64 -, oplyser, at forbindelsen mellem de to videnskabsmænd intensiveredes omkring 1860, hvor der fra begge sider skete en tæt udveksling af publikationer. Biondelli, der var en ivrig skribent, sendte sine værker til Rafn og blev af ham underrettet om hans og Selskabets arbejder. Italieneren havde været medlem af Selskabet siden 1838, men blev nu en mere aktiv medarbejder ved at udbrede kendskabet til dets virksomhed og publikationer i de italienske selskaber, som han selv var medlem af. Han blev efterhånden et vigtigt kontaktledd mellem Selskabet og Italien. Jakob Gråberg var død i 1847, og Biondelli overtog en del af hans funktioner, idet han skaffede Selskabet og Rafn kontakter til både italienske og udenlandske videnskabsmænd og nye medlemmer, og gennem sin forbindelse til København sørgede han for indbetaling af medlemsgebyrer og eftersendelse af de talrige små pakker indeholdende bøger, som Rafn sendte fra Danmark og som skulle nå frem til italienske biblioteker, selskaber og gamle og nye medlemmer.

Forbindelsen mellem Biondelli og Rafn blev altså stærkere, og det var Biondellis hensigt at rejse til Danmark, hvor han kunne møde flere videnskabsmænd. I det tabte brev fra 25. januar 1863, hvis indhold kan rekonstrueres ved hjælp af Rafns svar, omtaler Biondelli sine planer om en rejse til Danmark sammen med sin hustru, og Rafn inviterer dem til at bo hos sig under deres ophold i landet. Men rejsen blev foreløbig ikke til noget, og Rafn døde allerede i oktober 1864.

En gennemgang af Biondellis tre breve til Ludvig Müller, og navnlig af det sidste, dateret 6. december 1869, viser dog, at Biondelli havde foretaget rejsen nogen tid forinden, måske i sommeren 1869, og at den varede i over tre måneder. I brevet roser han Danmark, et land "auquel ne peut pas manquer un brillant avenir", og glæder sig over at have mødt Müller, Christian Frederik Herbst, svenskeren Bror Emil Hildebrand "et...quelqu'autre!". En hurtig undersøgelse i Det kongelige Biblioteks Billedsamling viser i øvrigt, at Biondelli på det tidspunkt ikke havde glemt sin gamle ven Rafn: af italieneren ejer samlingen to fotografier, der sikkert stammer fra hans ophold i Kø-

benhavn og bærer dedikationer til Herbst og til "Mademoiselle Dagmar Rafn", der havde ledsaget sin far i Italien i 1854 og var blevet bekendt med familien Biondelli. Biondelli interesserede sig netop på det tidspunkt meget for numismatikken, men om han også senere holdt sig i kontakt med Ludvig Müller, der 1865 var blevet direktør for den Kgl. Mønt- og Medaljesamling, vides ikke, og dette er også hans sidste spor i Det kongelige Biblioteks samlinger, spor af hans forbindelse til Danmark, der i det hele varede i over tredive år.

Dr. Bruno Berni har skrevet artikler om bl.a. Holberg og har oversat Karen Blixen, Henrik Stangerup, Villy Sørensen og Thorkild Bjørnvig til italiensk. For øjeblikket arbejder han med den første italienske udgave af Holbergs Niels Klim. - Denne artikel er udarbejdet under et langvarigt ophold i Danmark i 1986.

